

KRING VAN AMSTERDAMSE ECONOMEN

AMSTERDAMSE UNIVERSITEITS-VERENIGING

Kring Andragologie

ORGANISEREN IN COPRODUCTIE

de collegereeks
Veranderend economisch denken

*Over het kapitalistisch economisch systeem
als producent
van welvaart en welzijn*

Vijf avondcolleges op dinsdagavond – najaar 2023
Roeters Eiland Campus

1. Dinsdagavond **26 september '23** 19.00-21.00 uur
2. Dinsdagavond **10 oktober '23** 19.00-21.00 uur
3. Dinsdagavond **31 oktober '23** 19.00-21.00 uur
4. Dinsdagavond **14 november '23** 19.00-21.00 uur
5. Dinsdagavond **28 november '23** 19.00-21.00 uur

INTRODUCTIE

Economen en de economische wetenschap houden zich bezig met verbeteren van het economisch functioneren van de samenleving. Van tijd tot tijd hoort daar ook bij het nadenken en bediscussiëren van de uitgangspunten van het heersende economisch systeem. Anno 2023 zwelt de discussie die internationaal al enige jaren wordt gevoerd nu ook in Nederlands dag- en vakbladen aan. (o.a. NRC en ESB) Dit onder druk van de grote maatschappelijke vraagstukken

KRING VAN AMSTERDAMSE ECONOMEN

AMSTERDAMSE UNIVERSITEITS-VERENIGING

Kring Andragologie

zoals de klimaat-, energie- en de geopolitieke crisis en de als maar groeiende ongelijke verdeling van de welvaart tussen arm en rijk, zowel nationaal als mondiaal. De vraag dringt zich op of ook het economisch denken niet aan een transitie toe is nu de planetaire grenzen zijn bereikt. De KAE biedt aan deze discussie voor haar leden graag een podium, nadrukkelijk ook voor de jongere generaties vakgenoten en voor (nog) niet leden, alsmede voor de bredere kring van AUV-leden.

Andragologen en de andragologische benadering houden zich bezig met sociaal veranderen: het menselijk handelen in maatschappelijke vraagstukken. Dit doen zij vanuit een meervoudig perspectief: met behulp kennis van verschillende wetenschapsgebieden en disciplines, invalshoeken en benaderingen, en op basis van expliciete waarden, namelijk 'verbeteren' naar het oordeel van de betrokken mensen. Een gefundeerd sociaal (en lerend) handelen in onze complexe wereld – ook wel interventiegericht systemisch handelen genoemd - kan echter niet zonder gedeelde kennis van de waarde in praktijk én theorie van het kapitalistisch economisch systeem. Dit systeem heeft immers de pretentie zo goed als alle levensdomeinen van de westerse samenleving aan te sturen.

MAATSCHAPPELIJKE VRAGEN

In de maatschappij en onder economen staat het dominante neoliberale marktdenken fors onder kritiek. De vraag is of zonder verdere (gedetailleerde) politieke sturing de vrije markt wel een antwoord en oplossing kan bieden voor het verduurzamen van onze wereld. Onder meer in een Klimaatakkoord (2019), een Klimaatwet (2019, 2023) en een Klimaatfonds (2023) zijn de maatschappelijke kaders voor de gewenste economische ontwikkeling in Nederland door de Tweede Kamer vastgelegd. Nu komt het op de uitvoering aan.

Een greep: milieu- & natuureffecten moeten verdisconteerd in de prijs, grondstoffen- en materiaalgebruik dienen biodiversiteit juist te versterken, (internationale), productieketens moeten vergroenen c.q. circulair worden, en de lusten en lasten van alle systeemtransities moeten rechtvaardig verdeeld worden. Bij bedrijven ligt de verantwoordelijkheid om *maatschappelijk verantwoord te ondernemen* (MVO). Bij consumenten ligt de verantwoordelijkheid om hun consumptiegedrag duurzaamheids-proof te maken en hun *ecologische voetafdruk* (incl. CO₂) te minimaliseren. De vraag is hoe dit te realiseren is in een kapitalistisch economisch systeem dat gebaseerd is op groei van productie, consumptie en kapitaal? Met een vrije markt mechanisme waar (internationaal) kapitaal het hoogste rendement zoekt. En met haar investeringsvermogen de ontwikkeling en innovatie in de wereld richting geeft.

COLLEGEREEKS: OPZET & ONDERWERPEN

De reeks is beperkt tot vijf lezingen met tevens in het laatste college de gelegenheid om de verschillende aspecten met elkaar te bediscussiëren. Als geheel wil de reeks een verdiepend overzicht bieden van het actuele economisch denken en debat, zonder de pretentie te hebben om alle verscheidenheid van nationale en internationale denkers aan het woord te laten.

De onderwerpen die aan de orde komen zijn: de verantwoordelijkheid van bedrijven bij het verduurzamen en vergroenen van de economie; het axioma van economische groei versus de noodzaak van 'degrowth'; het concept Brede Welvaart en welzijnseconomie; het falen van het aandeelhouderskapitalisme en het hervormen daarvan; de nieuwe Europese richtlijn Corporate Social Responsible Directive (CSRD); en tot slot de internationale aspecten van vermindering van economische groei o.a. gelet op de nieuwe geopolitieke verhoudingen en de zorg voor mondiale voedselzekerheid.

COLLEGE PROGRAMMA & DATA – dinsdagavond 19.00-21.00 uur

1. Dinsdag 26 sept. **Roles and Responsibilities of business in sustainability.** Lecture given by **Prof. dr. Arno Kourula** (UvA Amsterdam Business School) His inaugural lecture for the Business School handled four different types of research insights. Together they form his perspective on current questions about sustainability, among other things, cooperation with the fossil industry and international trade. (*English speaking lecture*)
2. Dinsdag 10 okt. **Duurzame groei of bewuste krimp: existentiële vragen voor economen.** Lezing door **dr. Marleen Janssen Groesbeek**, lector Sustainable Finance and Accounting (Centre of Expertise Brede Welvaart & Nieuw Ondernemerschap | Avans Hogeschool). Tevens deelnemer Sustainable Finance Lab, het nationaal kennisplatform dat theorie en praktijk verbindt en overbrugt en waar nagedacht en gepubliceerd wordt over een duurzame en robuuste financiële sector.
3. dinsdag 31 okt. **De Welzijnseconomie Matrix**, een model om de economie duurzamer en sociaal rechtvaardiger te maken. Lezing gegeven door **dr. Nicky Pouw**, associate professor Economics of Wellbeing (UvA AISSR, programme group Governance and Inclusive Development). Het Matrix-model stelt het menselijk welzijn in het centrum van de economie. En geeft een concrete hervormingsroute aan.
4. Dinsdag 14 nov. **Naar een duurzaam economisch paradigma.** Lezing gegeven door **dr. Kees Cools RA** (Senior Fellow Tilburg University). Gebaseerd op zijn recent artikel in Topics in Corporate Finance (Topics30, Amsterdam Center for corporate finance). Hij bespreekt het

KRING VAN AMSTERDAMSE ECONOMEN

AMSTERDAMSE UNIVERSITEITS-VERENIGING

Kring Andragologie

aandeelhouderskapitalisme, het falen van de markt en het falen van de overheid. En stelt concrete maatregelen voor om het kapitalistisch economisch systeem bij te sturen. De EU heeft hier al een begin meegemaakt door het per 1 januari 2024 invoeren voor bedrijven van de Europese richtlijn Corporate Social Responsible Directive (CSRD)

5. Dinsdag 28 nov.

Internationale economische aspecten van nieuwe geopolitieke verhoudingen en de zorg voor mondiale voedselzekerheid. Lezing gegeven door **inleider Instituut Clingendael** (*to be announced*). Noodzaak tot groei van de maakindustrie in Europa? En kunnen we krimp van de (industriële) landbouw & veeteelt ons wel permitteren?

De afsluitende discussie in de reeks wordt geleid door **Erik Dirksen, KAE-voorzitter**, verbonden aan de UvA Amsterdam Business School, ingaande op de volgende vragen:

Wat zijn de essenties van de 5 lezingen, en wat betekenen voor ons huidig economisch denken? Met een kritische samenvatting doet hij de aftrap voor een afsluitende discussie tussen de deelnemers, economen en niet-economen.

OVER DE INLEIDERS

Arno Kourula (D.Sc. Econ, Aalto University) is Professor of Business & Sustainability at University of Amsterdam Business School in the Netherlands. He also serves as the Chair of the Strategy & International Business Section, Director of Ethics, Responsibility and Sustainability for the faculty of Economics and Business, and Co-Director of the Honours Programme Sustainability. He also has an honorary Docent title from Aalto University in Finland, has previously been a postdoctoral researcher at Stanford University in the U.S., and a visiting researcher fellow at Copenhagen Business School in Denmark. Arno has published widely in strategy and management, international business, business ethics, policy, and environmental studies. He has won multiple awards for his research and teaching and collaborates extensively with business, public sector, and civil society organizations. He has served in editorial roles and on editorial review boards for several journals, including currently as Section Editor of Journal of Business Ethics. His most recent book (Cambridge University Press, 2023) is titled “Corporate Sustainability”.

KRING VAN AMSTERDAMSE ECONOMEN

AMSTERDAMSE UNIVERSITEITS-VERENIGING

Kring Andragologie

About his lecture Roles and responsibilities of business in sustainability: Arno Kourula discusses how companies participate in economic, ecological and social sustainability in collaboration with municipalities and society. Companies have implemented and integrated various environmental and social programs into their day-to-day business activities, and some are striving to transform markets toward sustainability, working with governments and civil society organizations. These sustainability changes will change the way we move, eat, heat and ultimately our behaviour. While progress has been made, significant challenges remain and in many cases we see the situation deteriorating. Kourula and colleagues examine the responsibilities of business in relation to other societal actors (government and civil society) and determine what role businesses can and will play in addressing these challenges. To explore the roles and responsibilities of business in sustainability, they emphasize the role of context and combine business and management studies with interdisciplinary approaches and insights.

Marleen Janssen Groesbeek studeerde af in de Economische Wetenschappen in 1989. Haar scriptie ging over immateriële basisbehoeften en Well-Being. Geïnspireerd door de publicatie *Our Common Future* uit 1987, probeert ze de wereld een beetje beter te maken met onderzoek dat bedrijven en andere organisaties helpt met het identificeren en nakomen van hun maatschappelijke verantwoordelijkheden. Eerst als journalist en nu als lector Sustainable Finance & Accounting aan de Brabantse Avans Hogeschool. Haar onderzoek richt zich op nieuwe vormen van accounting en de duurzame transitie binnen de financiële sector, vooral de rol van private equity. Ze schreef verschillende boeken en andere publicaties over duurzaam ondernemen, creativiteit en leiderschap. En is actief in het kennisplatform Sustainable Finance Lab: bridging Theory and Practice <https://sustainablefinancelab.nl/nl/>.

Over haar lezing 'Duurzame groei of bewuste krimp: existentiële vragen voor economen'. Tijdens een zomer van te veel regen en te veel zonneschijn die leiden tot grote overstromingen en extreme hitte wereldwijd, ging op het sociaal-mediaplatform LinkedIn het debat verder over de toekomst van de mensheid en de noodzaak van degrowth of juist het stimuleren van duurzame groei. Behalve dat het debat niet altijd helder is wat de verschillende partijen met degrowth of duurzame groei bedoelen, lijkt het voor een simpele econoom ook een nutteloze discussie: als we doorgaan met het huidige economische beleid van subsidiëren van fossiele brandstoffen en het uitputten van natuurlijke hulpbronnen, is de groei op de lange termijn sowieso nul en is de mensheid hetzelfde lot beschoren als de dinosaurussen. Met dat verschil dat het uitsterven lang en pijnlijk zal zijn. Maar we weten ook dat nieuwe technologieën niet automatisch leiden tot brede welvaart en eerlijke verdeling, maar afhankelijk is van sociale, politieke en economische keuzes. Kortom, wat moeten economen doen voor een betere toekomst van de huidige jonge generaties en hun nageslacht en kunnen ze dat wel?

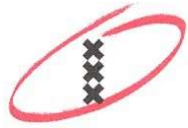
Nicky Pouw is universitair hoofddocent Economics of Wellbeing bij het UvA Governance and Inclusive Development onderzoeksprogramma (GID) van AISSR. Ze is een ontwikkelingseconoom met meer dan 25 jaar onderzoekservaring in internationale ontwikkelingsstudies, voornamelijk in Sub-Sahara Afrika (Ghana, Burkina Faso, Oeganda, Kenia, Tanzania, Malawi, Ivoorkust) en Sri Lanka. Mijn doctoraat ging over de karakterisering van armoede op het platteland van Oeganda. Haar onderzoek gaat nu over bestuur en inclusieve ontwikkeling, armoede en ongelijkheid, duurzame ontwikkeling, gender en welzijn, inclusief ondernemen en ondernemerschap. Deskundig adviseur NWO-Min BuZa inclusief ondernemen. Voorzitter van De Makelaar. Hoofdredacteur INEA Journal. Onderzoeksprogrammaleider: (1) Women Food Entrepreneurship in Kenia en Burkina Faso; (2) Sociale bescherming in Ghana en Kenia; (3) Sociale uitsluiting van kwetsbare jongeren in Ivoorkust, Malawi, Kenia, Indonesië, Guatemala en Nederland.

Over haar lezing de welzijnsmatrix: Het beleid dat wordt gebaseerd op de dominante neoklassieke economie stelt een enorm vertrouwen in groei van de economie, die wordt uitgedrukt in één getal: het BBP. De problemen van groei komen aan het licht wanneer er een crisis toeslaat. Op dat moment ontdekken we gevaren: een fragiel evenwicht, bijvoorbeeld in economische groei of tussen vraag en aanbod, wordt verstoord en dit brengt met risico's met zich mee voor bijvoorbeeld de volksgezondheid of internationale veiligheid.

In haar boek 'Welzijnseconomie, hoe en waarom de economie moet veranderen' (2020) presenteert Nicky Pouw een model om de economie duurzamer en sociaal rechtvaardiger te maken. Zij geeft tien redenen waarom onze economie moet veranderen en stelt een matrix voor waarin zij het menselijk welzijn in het centrum van de economie plaatst, in plaats van economische groei. Welzijn is een breder begrip dan welvaart en kent een materiële, relationele en een subjectieve dimensie. Op grond van haar praktijkonderzoek naar o.a. sociaal kapitaal op het Afrikaans platteland komt Pouw tot een set van drie welzijnseconomie matrices (WEM's). Aan de hand hiervan kunnen economen onderzoeken hoe wij bij het maken van economische keuzen al deze dimensies een rol kunnen laten spelen. De Welzijnseconomie Matrix biedt daarmee een afwegingskader om economische beslissingen inzichtelijk te maken.

Kees Cools RA is bestuursadviseur en Senior Fellow bij Tilburg University. Hij was eerder hoogleraar Corporate Finance en Governance aan TIAS Business School van Tilburg University en hoogleraar corporate finance aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was partner bij The Boston Consulting Group en bij Strategy& (voorheen Booz&Company). Hij was onder meer lid van de eerste Corporate Governance Monitoring Commissie ('commissie Frijns') en schreef het managementboek van het jaar Controle is goed, vertrouwen nog beter. Hij studeerde economie (cum laude), filosofie (cum laude) en postdoctoraal accountancy aan de Universiteit van Tilburg, waar hij in 1993 promoveerde op het terrein van de corporate finance.

KRING VAN AMSTERDAMSE ECONOMEN

AMSTERDAMSE UNIVERSITEITS-VERENIGING

Kring Andragologie

Over zijn lezing: naar aanleiding van het artikel 'Herstel kapitalisme vergt andere prikkels en publieke verantwoording bedrijven' (2021, ESB106(4795) 126-129) schreef hij op verzoek van de KVS (Kon. Ver. voor Staathuishoudkunde) een preadvies over de transitie naar een duurzaam kapitalisme. (okt 2022) In een meer uitgewerkte bijdrage aan TOPICS in Corporate Finance nr.30 (mei 2023, Amsterdam Center for Corporate Finance) onderzoekt hij mogelijke alternatieven voor het huidige paradigma van het aandeelhouderskapitalisme. Dit onder de titel 'Naar een duurzaam economisch paradigma'. Ondertussen voert Europa in 2024 al de nieuwe EU-richtlijn Corporate Social Responsible Directive CSRD in voor het grootbedrijf en een belangrijk deel van het MKB.

Erik Dirksen MSc. (1976 drs. Economie, FEW van de UvA) is sinds juni 2023 (nadat hij ook in een eerdere periode voorzitter was geweest) voorzitter van de KAE. Hij is sinds 1975 verbonden aan de UvA, oorspronkelijk als Oost-Europaspecialist en recent als docent Strategisch Management en scriptiebegeleider van studenten, en in die hoedanigheid veelvuldig betrokken bij het onderwerp duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

KOSTEN DEELNAME

Voor de KAE-leden is deelname gratis; zij dienen zich wel aan te melden.

De normale deelname kosten zijn € 300,- voor de hele reeks.

AUV-leden en leden van de Kring Andragologie betalen € 240,- en studenten € 100,-.

INSCHRIJVEN EN SECRETARIAAT

Deelnemers kunnen zich voor de reeks 'Veranderend Economisch Denken' aanmelden c.q. inschrijven op de AUV-site. [Klik hier](#) voor inschrijving.

Mocht dat niet lukken kunt u een mail sturen naar het secretariaat van de collegereeks, naar andragologie@uva.nl. Waarna u een inschrijfformulier ontvangt.

Na inschrijving ontvangt u een bevestigingsmail met de factuur indien van toepassing. De inschrijving is pas definitief nadat de betaling is ontvangen. Dit geldt niet voor de KAE-leden.

ORGANISATIE EN COPRODUCTIE

Kring Amsterdamse Economen (KAE)

<https://www.uva.nl/over-de-uva/alumni/over-de-auv/auv-alumnikringen/kringen/economie/economie.html>

Kring Andragologie

www.andragologie.org

<https://www.uva.nl/over-de-uva/alumni/over-de-auv/auv-alumnikringen/kringen/andragologie/andragologie.html>